

Om skoltrötthet

Jullov är det bästa som finns, liksom helger, raster, sovmorgnar och håltimmar. Åtminstone om man är skoltrött. Jag vet vad jag talar om. Skoltrötthet var mitt namn när jag för hundra år sedan gick på gymnasiet. Jag var trött på tunga böcker, trappor och korridorspring. Jag var trött på att aldrig känna mig ledig, eftersom läxor och prov ständigt hängde över en. Och trött på det höga studietempot, som aldrig tillät reflektion. Ingenting fick fäste, förutom kompisar förstås. Jag fick vänner för livet, men inga bestående kunskaper, och nej, jag sökte aldrig vidare till universitetet.

Men varför gick jag gymnasiet? Ingen tvingade mig. Det var mitt eget val. Jag kunde lika gärna ha jobbat på en grillbar och tjänat pengar. Antagligen har det att göra med outtalade förväntningar - samhällets, ens egna och i vissa fall familjens. När man har avslutat grundskolan ska man läsa vidare oavsett studiemotivation. Ingen vet varför.

Gymnasiet har kommit att bli en förvaringsplats för desillusionerad ungdom, snarare än ett adekvat lärocenter för ambitiösa och målinriktade elever. Denna förskjutning har pågått i decennier och tycks nu ha cementerats i och med skolpengsystemet. Varje elev är värd cirka 100 000 kr/år. Säg den gymnasieskola som frivilligt avsäger sig den inkomsten för att eleven inte sköter sina åtaganden. Skoltrötta elever kan i princip bete sig hur som helst utan att det får några konsekvenser. De kan komma försent till varenda lektion, strunta i läxor, missa prov och vara allmänt otillgänglig, utan att bli ombedda att sluta. Det enda som händer är att arbetsklimatet för alla försämras, och därmed utbildningsnivån. Det förbereder heller inte en kotte på den kalla verklighet som komma skall, nämligen arbetslivet, där man inte kan vara frånvarande en halvtimme utan att chefen ringer och undrar var fan man är nånstans.

Jag skulle önska att man i nian inte enbart ställdes inför en djungel av gymnasiealternativ utan också fick ta ställning till den berättigade frågan: Vill du fortsätta att plugga över huvud taget? Och jag skulle önska att man utan att känna sig ett dugg misslyckad hade rätt att svara nej på den frågan, och att det då skulle finnas alternativa slussar ut i arbetslivet. Varför inte omvandla skolpengen till en praktikpeng, som man kunde ta med sig till en hugad arbetsgivare? Eller införa ett studiemedelsberättigat sabbatsår med viss samhällstjänst, för att skapa meningsfull betänketid. Ingen mår bra av att plugga utan att veta varför. Men så fort man vet vad man vill, kan man plugga hur mycket som helst. Det fattar vilken unge som helst. Frågan är när samhället fattar.

©Tina Messing

Även publicerad i Stockholm City 5 januari 2006